

PERMAKÜLTÜR

Dr. Murat Onuk

Çevreye duyarlı insanlar arasında bilinirliği giderek artsa da 'Permakültür' kavramı ülkemiz için hâlâ çok yeni. 'Permakültür' 1974 yılında Avustralya'lı bir yaban hayatı uzmanı ve çevre bilimleri, biyocoğrafya ve sosyal psikoloji alanında ihtisas sahibi bir akademisyen olan Bill Mollison'un, Tazmanya Üniversitesi'nde öğretim görevlisiyken doktora öğrencisi David Holmgren'le birlikte geliştirdiği, disiplinlerüstü bir tasarım bilimidir.

Başlangıçta 'Permanent Agriculture' yani sürdürülebilir tarım uygulamalarını içeren bir tasarım bilimi iken kısa sürede kapsamı insan faaliyetlerini içeren tüm alanları kapsayacak şekilde genişleyen 'Permakültür', 'Permanent Culture' yani sürdürülebilir kültürü ifade etmektedir. Sürdürülebilir bir kültüre dayanmayan tarımsal uygulamaların sürdürülebilir olması zaten mümkün olamaz.

Yazdıkları 'Permaculture One - Permakültür 1' isimli kitaptan sonra David Holmgren'le yollarını ayıran Bill Mollison, üniversiteden de ayrılarak Avustralya Permakültür Araştırma Enstitüsü'nü kurdu ve bu tarihten itibaren tüm enerjisini Permakültür sistemini, prensiplerini ve stratejilerini dünyaya yaymaya adanmış oldu. Yazmış olduğu 'Permaculture Two - Permakültür 2', 'Permakültüre Giriş' (Sinek Sekiz Yayınları tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir), 'Permaculture: A Designer's Handbook - Permakültür: Tasarımcının El Kitabı' kitaplarının yanısıra verdiği kurslarla binlerce öğrenci yetiştirerek, dünyanın birçok yerinde sayısız proje uyguladı, topluluklar ve enstitüler kurdu. Tüm dünyada sürdürülebilirlik üzerine konferanslar verdi. Yaşamı

boyunca sosyal ve çevresel sorunlara getirdiği çözüm ve önerilerden dolayı alternatif Nobel olarak bilinen Doğru Yaşam Mücadelesi (Right Livelihood Award) dahil bir çok ödüle layık bulundu. 'Permakültür' aslında kullanım hakları Bill Mollison'a ait olan patentli bir kelimedir ve tüm ticari kullanım hakları iki haftalık Permakültür Tasarım Kursu tamamlayarak sertifika almış olan Permakültür tasarım ve eğitimcilerine kendisi tarafından hediye edilmiştir. Tazmanya'daki çiftliğinden Permakültür'ü yayma çalışmalarına son nefesine kadar devam eden Sevgili Bill Dede'yi ne yazık ki 24 Eylül 2016'da kaybettik.

Bill Mollison

Tam tanımıyla 'Permakültür', etik temelli sürdürülebilir insan yerleşimleri tasarımı bilimidir. Bu tasarım mimariyi de, mühendisliği de, biyolojiyi de, tarımı da, ormancılığı da, hayvan yetiştiriciliğini de, su ürünlerini de, finansı da, hukuku da, sosyal organizasyonları da bir araya getirir. Permakültür'ün birinci etiği gerçekleştirilen her faaliyette dünyayı gözetmek, ikinci etiği insanı gözetmek, üçüncü etiği ise tüketimi kısıtlayarak ilk iki faaliyet sonucunda para, zaman, emek, ürün gibi elde artan ne varsa birinci ve ikinci etiğe vakfetmektir.

Permakültür her insanın temiz havaya, sağlıklı suya, sağlıklı besine; sıcakta kendini soğutan, soğukta kendini ısıtan makul ölçüde barınağa; ahenkli bir toplum içinde sosyalleşmeye ve kendi potansiyelini gerçekleştirmeye hakkı olduğunu savunur. İçinde yaşadığımız dünyada nüfusun büyük bir çoğunluğu bu temel ihtiyaçlarının sağlanmasından maalesef çok uzak. Kuzey Batı'nın sahip olduğu 'demokrasiye' Çin ve Hindistan da sahip olmuş olsaydı tüketim temelli sisteme göre şekillenen ihtiyaçlarımızın karşılanabilmesi için 5-6 tane daha dünyaya ihtiyacımız olurdu. Böyle giderse büyük çoğunluğumuz çok kısa zamanda ortadan kalkacak. Bu acil durumun farkına varıp öncelikle dünya üzerindeki egemenlik fikrinden vazgeçmemiz gerekiyor. Biz diğer canlılardan üstün değiliz! Bu gerçeği içselleştirebilirsek ve çocuklarımıza öğretebilirsek diğer canlılara yaptığımız her şeyi aslında kendimize de yaptığımızı fark edebiliriz. Bunu kavrayabilen bir nesil, hiçbir canlıya bilinçli bir şekilde zarar vermeyecek, yok etmek istemeyecektir. Doğada her şeyin, her canlının, bir işlevi ve varoluş nedeni vardır.

Konvansiyonel tarım, erozyonun, ormansızlaşmanın ve kirlenmenin sebeplerinden biri olduğu gibi, toprağın verimliliğini de azaltıyor. Yenilenemez kaynaklar kullanmakla, araziyi derin sürmekle, yanlış çapalamakla, hatalı sulamayla, suni gübre ve kimyasal ilaç kullanmakla topraklarımızın en verimli tabakalarını kaybediyoruz. Bill Dede'nin dediği gibi "Şeytanca bir deha yıllarca uğraşsa, konvansiyonel tarım kadar yıkıcı bir şey bulamazdı." Permakültür bizlere konvansiyonel tarım yerine, doğal tarım teknikleriyle yapılabilecekleri öğretiyor.

Permakültür tasarımında her öge birden fazla işleve hizmet etmeli, her işlevse birden fazla öge tarafından desteklenmelidir. Amacımız, parçası olduğumuz sürdürülebilir bir ekosistem yaratmaktır. Bir sistemin sürdürülebilir olabilmesi için, en azından ömrü boyunca yaşaması ve bakımı, ömrünün sonunda ise yenilenebilmesi için ihtiyaç duyacağı enerjiyi kendi içinde üretebilmesi gerekir. Kendisini besleyebilen, gübreleyebilen, bakımını yapabilen, koruyabilen sürdürülebilir bir ekosistemi ise, birbiriyle ilişkili bitki ve hayvan sistemlerini, uygun mekânlarda ve uygun koşullarla bir araya getirerek tasarlayabiliriz. Bu tasarım zaman içerisinde giderek daha az emek ve daha az dış enerji desteğine ihtiyaç duyacak, birkaç yıl içinde de, bize ihtiyaç duymaksızın, kendi doğal akışıyla sürdürülebilir hale gelecektir.

Permakültür tasarımı şehirlerde, sitelerde, ortak mekânlarda, okullarda ve evlerimizde uygulanabilecek pek çok farklı tekniği içeriyor. Öncelikle enerji tüketimimizi azaltacak çözümleri araştırabiliriz. Ne kadar suya sahip olduğumuz değil, bu suyu kaç defa çevirerek tekrar tekrar kullanabildiğimiz önemli. Okullarda, evlerde gri atık sular, okul ve ev bahçelerinde sulamada tekrar tekrar kullanılabilir, yağmur suları depolanabilir, yiyecek artıklarıyla kompost yapılabilir ve toprak oluşumu izlenebilir. Biliyoruz ki doğada hiçbir şey atık veya çöp değildir. Evcil hayvan olarak kedi, köpek ya da balığın yanında kırmızı kompost solucanı niye olmasın?

Bill Dede bir sohbetinde “Her birimizin doğayı nasıl anlayabileceğimizi çözmemiz gerekiyor. Çözmezsek anlamayız. Anlamazsak kaybedebiliriz. En azından buradakiler olarak kaybetmekte olduğumuz konusunda hemfikiriz ve özleyeceğimizi biliyoruz” demişti. Topraklarımız ve kaynaklarımız azalıyor, insan nüfusu ise hızla artıyor. Çocuklarımız ileride “Anne, baba, peki siz ne yaptınız?” diye soracaklar. Nerede olursak olalım acilen bir şeyler yapmaya başlamamız gerekiyor.

Dr. Murat Onuk

Kayışdağı, 08.02.2017